

Tekst 4

Henrik Pontoppidan: "Havfruens sang"

Novelle, 1890

1 En stille, lys sommeraften havde et selskab af damer og herrer efter et livligt aftensmåltid i det grønne ladet sig ro ud på havet for at se solen gå ned.

I over en time drev de om derude på strømmen, mens de henrykt betragtede havspejlets luen-
de farvespil, der blev ved at veksle længe efter, at den glødende kugle var sunket ned i dybet.
5 Først var vandet blevet dybt vinrødt, derpå blommefarvet, ja et øjeblik endog ganske brunt, som om det var bestrøet med bark. Derefter skiftede det en tid med violet, orange, guldgult og ganske lyst kobbergrønt, indtil alle farver omsider blegnede og havet lå hen som en mat flade af fosforlysende glas.

Det var imidlertid blevet sent, og samtalen var lidt efter lidt gået helt i stå.

10 Nogle af selskabet lå langs rælingen og stirrede ud over havfladen, som om de endnu ventede en fortsættelse af det pragtfulde skuespil. Henne i forstavnen sad to unge, sommerklædte piger med hinanden om livet og så drømmende op på et krumt stykke måne, der ligesom skamfuldt listede sig over himlen med sit blege skær, som ganske sygnede hen i sommernattens lysdis. På en tofte for sig selv sværmede et par unge ægtefolk, kind mod kind og indsvøbte i samme sjal,
15 mens de trofast holdt hinanden i hånden.

Midt i båden sad en ældgammel lods¹ med langt, trevlet skæg og hvilede armene på et par tunge årer.

Skønt strømmen allerede havde ført dem et godt stykke fra land, var der ingen, der talte om at vende hjem. Alle var de så fortabte i drømmerier, at de ligesom ikke havde magt til at rive
20 sig løs.

Alt var efterhånden blevet stille rundt om. Endog en flok strandfugle, der en tid havde skreget et sted i deres nærhed, var til sidst faldne til ro. Langs himmelranden lå til alle sider en rødlig tåge, hvor imellem havets mathvide flade lå udstrakt som et uhyre troldspejl, hvori hist og her en blinkende stjerne spejlede sig.

25 Pludselig hørtes ude fra søen en besynderlig lyd, en mild, melodisk klang.

Alle løftede hovedet, og næsten samtidigt udbrød de smilende:

"Hvad er det? ... Musik!"

I det samme forstummede klangen. Men hele selskabet blev ved at sidde med spidsede øren, som om de ventende på, at lyden skulle komme igen.

30 Det gjorde den da også – stille, klagende, omtrent som et fjernt harpeslag.

"Det var da forunderligt!" sagde en. Og alle så de forbavsede på hinanden.

Thi der var ingen båd eller overhovedet noget tegn til menneskeligt liv at spore vidt omkring, og kysten havde de alt for fjern til, at lyden kunne skrive sig derfra.

"Hvad i alverden kan dette dog være?" spurgte flere, den ene efter den anden.

35 Men tonerne blev ved at klinge. Det syntes endog undertiden, som om de nærmede sig og pludselig forstærkedes – og da rykkede damerne uvilkårligt tættere sammen og tog hinanden i hånden.

Til sidst blev det hele selskab ganske underligt til mode ved denne natlige musik, som man slet ikke kunne forklare sig. En af herrerne vækkede lodsens, der var falden i søvn, og spurgte
40 ham, hvad han mente, det kunne være. Men den gamle, som var døv, og hvem deltagelsen i det livlige aftensmåltid havde gjort utidig, løftede blot et øjeblik sit søvntunge hoved og mumlede noget om hejrer – hvorpå han atter blidelig sank ned over sine årer og sov videre.

"Tys!" udbrød lidt efter en af herrerne, en ung læge, og rejste sig. "Lad os nu alle sammen på én gang høre rigtig godt efter, så finder vi nok ud af, hvad det er".

¹ Lods: styrmand.

45 Derom blev de enige.

Og da lyden næste gang lod sig høre, sad de alle åndeløse i flere minutter og lyttede.

”For pokker! Der må jo alligevel være en båd et eller andet sted i nærheden,” afbrød endelig lægen den lange tavshed og steg utålmodigt op på en tofte². Derpå satte han en hånd på hver side af munden, og under dødsstilhed råbte han nu ud over vandet:

50 ”Halløj! ... Er der nogen? ... Halløj!”

Intet svar; intet tegn. Så langt øjet rakte, intet uden denne selvlysende havflade. Under hele den stille, hvidblå himmelhvælving ingen anden lyd end disse gådefulde harpeslag.

Et kuldegys gennemfor med ét dem alle. Nogle af damerne begyndte at klynke og til sidst bestemt at fordrø, at man skulle vende hjem.

55 ”Væk lodsens, og lad os komme hjem!” lød det fra forskellige sider; og da den unge ægtemand i det samme ville rejse sig for endnu en gang at forvise sig om, at de virkelig befandt sig ene på havet, greb hans hustru ham pludselig krampagtig i armen og udbrød bleg og skrækslagen:

”Gør det ikke, Anton! Gør det ikke! ...O Gud, hvad er dog dette!”

60 Kun den unge læge bevarede endnu koldblodigheden og sagde strengt: ”Herre Gud! Vi er da ikke børn! Det er jo klart, at det hele har en ganske naturlig årsag. Lad os dog ikke blive forfjamskede. Der er dog vel ingen af os, der for alvor tror på havfruer og sådant noget spøgeri. Lad os derfor bare være rolige, så opklares det hele såmænd nok!”

Men uheldigvis vågnede i det samme den døve lods. Og da han så den skræk, der stod malet i alle ansigterne omkring ham, troede han, at der var sket en eller anden ulykke, og sprang hurtigt op fra toften, idet han udbrød:

65 ”Herre Jøsses! Hva’ er dette her?”

Dette pludselige udråb gjorde det af med den sidste rest af besindighed hos damerne – og hos enkelte af herrerne med.

70 ”Vi vil hjem ... Lad os komme hjem!” lød det med ængstelige stemmer, og en ung sekstenårig fyr, der hele tiden havde siddet dødbleg og stirret ud over vandet, kastede sig øjeblikkelig over en af reserveårerne, mens doktoren forgæves søgte at tale det opskræmte selskab til fornuft.

Et øjeblik efter fløj båden mod kysten under lodsens og fire reserveårerers kraftige tag.

De havde dog ikke roet ret længe, før en herre, der hele tiden havde siddet ganske stille for sig selv helt henne i bagstavnen af båden, pludselig brød ud i en skogrende³ latter.

Alle vendte de sig forbavset imod ham. Men han blev ved at le, så han næppe kunne tale.

”Å Gud!” sagde han endelig. ”Hvilke kujoner I dog er! Her skal I se den hele hemmelighed!”

80 Med disse ord berørte han med fingeren noget usynligt i luften foran sig. Det var stormsnoeren på hans hat, som han lumskelig havde fæstet med den ene ende på et søm i den bageste mast, idet han samtidig havde trykket hatten godt fast på hovedet og lænet sig tilbage. Den tynde, elastiske snor var derved bleven stærkt strammet. Og på denne streng var det, at nattevinden havde spillet sine underfulde melodier.

Efter denne forklaring steg man tavst og noget slukøret i land. Kun doktoren triumferede. Alle de andre mente derimod, at det havde været en meget uheldig spøg. Man skulle alligevel 85 ikke drive løjer med ”den slags ting”.

Og skønt de nu alle vidste, at alt var gået ganske naturligt til, bevarede de hårdnakket en uhyggelig fornemmelse af at have været i kast med hemmelige og overnaturlige ånder. Ja, selv den unge spøgefugl, der havde været mester for forskrækkelsen, havde længe efter ingen lyst til at begive sig ene ud på havet om natten for at mede⁴, hvad han hidtil havde været hengiven til.

² Tofte: bæk eller bræt, som man kan sidde på i en båd.

³ Skogrende: høj og larmende.

⁴ Mede: fiske.